

Raný středověk

- 476 n. l. Germán Odovaker sesazuje z trůnu Romula Augusta, insignie Římské říše posílá do Konstantinopole
- 500–1200 n. l. → raný středověk
- vznik germánských říší
 - Ostrogóti, Langobardi – Apeninský poloostrov
 - Vizigóti – Pyrenejský poloostrov
 - Vandalové – Severní Afrika
 - Anglové, Sasové, Jutové – Anglie
- germánské říše
 - bez pevných hranic
 - bez vazeb k místnímu prostředí
 - na dobytém území v menšině
 - stálé ohrožení
 - splynutí s místním obyvatelstvem
 - ariánství – náboženství vycházející z křesťanství
 - romanizace
 - Frankové výjimkou
- proměny Evropy po zániku Římské říše
 - zánik římského způsobu života
 - zánik měst, život na venkově
 - primitivní zemědělství
 - primitivní řemesla
 - bez obchodních kontaktů
 - izolovaná, soběstačná sídla
 - konec peněžní renty, obnoven směnný obchod
 - zánik škol, hluboký úpadek vzdělávání
 - „staletí dřeva“

Franská říše

- Merovejci (Chlodvík)
 - rozšiřování území na JZ – relikty Římské říše
 - 497 – přijetí křesťanství, spolupráce s křesťanskou církví (jedinou institucí, která odolala rozpadu Říma); církev získala ochranu, na oplátku pak legitimizovala vládu Merovejců
 - společné soužití s Galořímany, romanizace
- vnitřní spory (po smrti Chlodvíka)
 - fragmentace říše
 - oslabování moci králů
 - vzájemné spory
 - růst moci královských úředníků
 - správci dvorů – majordomové
- vláda majordomů

- majordom Pipin II.
 - sjednocuje Franky
 - proniká do Itálie
- Karel Martel
 - 732 – bitva u Tours a Poitiers (porazil Araby, zastavil jejich expanzi)
- Pipin III. Krátký
 - papež Štěpán II. ho pomazal za franského krále
 - Pipinova donace (754)
 - Pipin III. slíbil papeži pomoc v boji proti Langobardům
 - dobyté území je předáno papeži – vzniká papežský stát
- Karel Veliký
 - syn Pipina Krátkého
 - více než 50 tažení
 - 30 let bojů proti germánským Sasům usazeným mezi Rýnem a Labem
 - tažení proti Arabům
 - porážka Langobardů, obsazení severní a střední Itálie
 - expanze říše
 - násilné šíření křesťanství (christianizace)
 - hrabství – správní jednotky (→ hrabata)
 - marky – území opatřená zvláštní vojenskou pohotovostí (→ markrabata)
 - 25. 12. 800 – obnovení Římské říše, Karla Velikého korunoval papež Lev III.
 - projev nadřazenosti papeže nad císařem (?)
 - kontinuita s Římskou říší
 - říše všech křesťanů
 - povinnost císaře šířit křesťanství
 - položeny základy státního útvaru Svaté říše římské
 - karolinská renesance
 - podpora vzdělání
 - Cáchy
 - karolinská minuskula
 - po smrti Karla Velikého nastoupil na trůn jeho syn Ludvík Pobožný, po jeho smrti si synové území franské říše rozdělili na základě Verdunské smlouvy
 - Karel Holý – Západofranská říše (→ Francie)
 - Ludvík Němec – Východofranská říše (→ SŘŘ → Německo)
 - Lothar – Lotharingie

Byzantská říše

- po zániku Římské říše kvůli útokům barbarů její východní část zůstává nedotčena
- 330 n. l. přenesl císař Konstantin hlavní sídlo říše → Konstantinopolis (Cařihrad)
- návaznost na tradici Římské říše
- antické, středověké a orientální prvky
- etnická různorodost
- caesaropapismus
- pojítka – křesťanství, řečtina

- vysoký stupeň centralizace
- nepřerušovaný vývoj
- městská civilizace, bohatství
- vysoká úroveň řemesel, vysoká vzdělanost
- Justinián Veliký (527–565)
 - nejvýznamnější panovník raného období Byzance
 - reforma správy, daní, rozkvět
 - pokus o obnovu římského impéria – dočasné připojení severní Afriky, Itálie
 - kodifikace římského práva
 - chrám Hagia Sophia
- 1054 – první církevní schizma
 - rozdělení křesťanů na západní a východní
→ katolická a pravoslavná (ortodoxní) církev
 - mocenské a věroučné rozkoly
- rozdíly mezi katolickým a pravoslavným vyznáním
 - kříž, svátky, liturgie
 - kostely – tradiční vzhled, fresky, ikonostas
 - popi mohou mít rodiny
 - pravoslavná církev má vstřícnější postoj vůči rozvodům
 - liší se organizace věřících – v rámci pravoslavného vyznání existuje více církví, každá církev má svého patriarchu
- v průběhu středověku Byzantská říše začala upadat, útočili na ni Bulhaři, později pak Arabové, Turci
- 1453 – pád Cařihradu, Turci, v jejichž čele stál Mehmed II. Fatih, definitivně dobyli Konstantinopol

Arabská říše, vznik islámu

- Arabové – obchodníci, pastevci, řemeslníci
- území Hidžáz – strategická obchodní oblast
- 570 – narodil se Mohamed (město Mekka)
- měl vidění, kdy k němu v poušti sestoupil archanděl Gabriel
- náboženství šířil dál
- vlivným lidem se nelíbilo, že odmítal jejich bůžky
- 622 – Hidžra
 - Mohamedův odchod z Mekky do Mediny
 - počátek letopočtu
- nakonec vytáhl do Mekky a porazil své odpůrce
- chalífa – titul člověka, který měl být nejvýše postavenou světskou i duchovní autoritou, vládl chalífátu (funkce vznikla po Mohamedově smrti)
- nemohli se dohodnout na tom, kdo by měl být chalífou → schizma
 - šíité – prosazovali dědičnost funkce chalífy, 15 %, nejvyšší duchovní = imám, ortodoxní; Írán, Irák
 - sunnité – tvrdili, že by měl být chalífou ten nejschopnější, 85 %

- po rozšíření islámu na Arabském poloostrově se šíří dál do všech stran (zejména vojenskou silou)
- 711–1492 drželi Pyrenejský poloostrov
- 8. století – vládli Umajjovci, přesun hlavního města do Damašku
- 8.–13. století – vládli Abbásovci, přesun hlavního města do Bagdádu
- islám má mnoho proudů
- zákaz zobrazování lidských postav v rámci umění
- Kába – středobod mešity v Mekce
- Skalní dóm v Jeruzalémě (setkání Mohameda s Alláhem)
- Korán je veršovaný, zapsán byl až Mohamedovými učedníky
- 5 pilířů islámu – vyznání víry, modlitba, půst v měsíci Ramadán, náboženská daň, pouť do Mekky
- 2. nejrozšířenější náboženství na světě
- podpora vzdělanosti – astronomie, lékařství, geografie, kartografie, matematika
 - Al-Chorezmí
 - významné poznatky z východu se dostaly na západ